

PROJEKT O SPODBUJANJU UČINKOVITEGA UČENJA UČENCEV, DELAVNICA TER KONFERENCA NA TO TEMO ZA UČITELJE

Project for Promoting Students' Efficient Learning and a Teachers' Workshop and Conference on the Topic

PROJEKT ERASMUS+ »PEDAGOGIKA IN PRAKSA«

Leta 2018 se je Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta (UP PEF) vključila v izvajanje projekta Erasmus+ *PedPack* z naslovom Pedagogy & Practice (2018–2020 oz. 2021, zaradi covid-19), katerega ključni namen je izboljšati kakovost izobraževanja bodočih učiteljev in s prakso že podprtih učiteljev praktikov. K sodelovanju v omenjenemu projektu so poleg UP PEF pristopile še štiri tuje univerze, t. i. partnerji, iz Nemčije (Pädagogische Hochschule Karlsruhe), Portugalske (Lusofona University), Španije (CPFP Baja Aragon) in Velike Britanije (edUcation).

Vsak partner projekta je lahko izbral med različnimi predloženimi temami, kot so vodenje razreda, različni modeli in strategije poučevanja, vrednotenje dosežkov za nadaljnje učenje in spodbujanje učinkovitega učenja. Na podlagi analize študijskih programov in prakse dela s študenti in pedagoškimi delavci iz prakse smo se na UP PEF odločili za zadnjo izpostavljeno temo, tj. spodbujanje učinkovitega učenja. Zanj smo prejeli gradivo (knjižico) z naslovom *Developing effective learners*, ki smo ga glede na naš uveljavljen pedagoški akademski in praktični prostor dopolnili in prevedli kot *Spodbujanje učinkovitega učenja*. Gradivo smo v študijskem letu 2019/2020 obravnavali s študenti 1. letnika dodiplomskega študijskega programa razredni pouk, v okviru predmeta didaktika in je v angleškem in slovenskem jeziku prosto dostopno na spletni strani fakultete (<https://www.pef.upr.si/raziskovanje/dru-gi-projekti/2020071513294210/>).

DELAVNICA ZA UČITELJE NA TEMO SPODBUJANJA UČINKOVITEGA UČENJA

Za namene projekta smo na PEF UP 13. februarja 2020 organizirali in izvedli delavnico na temo spodbujanja učinkovitega učenja. Vsebinsko je z vidika pedagogike predstavila Barbara Horvat, nato pa sta bili organizirani vzporedni delavnici, ki sta se vsebinsko usmerjali na medpredmetno povezovanje v osnovni šoli: prva je povezovala šport in naravoslovje in sta jo vodili Tadeja Volmut in Nataša Dolenc Orbanič, druga pa je povezovala slovenščino oz. materni jezik in umetnost, vodili sta jo Barbara Baloh in

Eda Birsa. Delavnic se je udeležilo 44 učiteljev, med njimi predvsem učiteljev, ki poučujejo v prvem in drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju.

Ob zaključku dogodka smo opravili evalvacijo delavnice o spodbujanju učinkovitega učenja in udeležence anketirali. Ugotovili smo, da so bili s temo zadovoljni; nasploh so pohvalili primere medpredmetnega povezovanja in izpostavljene didaktične igre. Tudi statistična primerjava odgovorov na nekaj postavk o tem, kako (oz. koliko) so (pre)poznali pomembnost nekaterih kategorij (npr. vzpostavljane pozitivne klime za učenje, spodbujanje dobrih medsebojnih odnosov, omogočanje učencem uporabo njim primernih stilov učenja, zagotavljanje možnosti, da se učenci samoocenijo, spodbujanje različnih strategij učenja in omogočanje učinkovitega učenja drug od drugega), je pokazala statistično pomembne razlike med poznavanjem navedenih kategorij spodbujanja učinkovitega učenja pred izvedbo delavnice in po njej. Med odgovori udeležencev o tem, kaj bodo uporabili v praksi, sta npr.: več medpredmetnega povezovanja in pogostejše poučevanje na prostem.

Izpostavljamo pa tudi nekaj primerov izbranih odgovorov udeležencev o tem, zakaj so se udeležili delavnice o spodbujanju učinkovitega učenja, in sicer:

- ker me zanimajo različni pristopi pri pouku in rada vidim, slišim kaj novega,
- zaradi želje po stalnem strokovnem izpopolnjevanju,
- dobiti sveže ideje,
- ker me zanima medpredmetno povezovanje ipd.

KONFERENCA O SPODBUJANJU UČINKOVITEGA UČENJA

Organizacija in vsebina konference

V okviru projekta smo na temo spodbujanja učinkovitega učenja učencev 26. avgusta 2020 na PEF UP izvedli tudi nacionalno strokovno konferenco, ki smo jo zasnovali kot tržnico idej. Konec junija 2020 smo zaznali nepričakovano velik odziv, ko so nam udeleženci posredovali prispevke na razpisano temo (v obliki povzetkov). Zaradi tolikšne-

ga števila zainteresiranih in avgusta na novo sporočenih ukrepov glede združevanja ljudi na prostem in v zaprtih javnih prostorih smo morali narediti izbor povzetkov. Sprejeli smo jih lahko le 50, zato so bili nekateri od tistih, katerih prispevki so bili zavrnjeni, razočarani. Novi ukrepi Nacionalnega inštituta za javno zdravje in število prijavljenih na konferenco so nam preprečili ne le, da bi lahko konferenco izvedli v obliki tržnice idej, ampak tudi v obliki predstavitev referatov v predavalnici ali učilnicah na fakulteti, v živo. Zato smo izvedli videokonferenco, na kateri so aktivni udeleženci predstavili prispevke predvsem v obliki referatov in drsnic. Bilo pa je tudi sedem posnetkov in pet razloženih plakatov.

Pred konferenco smo v tiskani obliki in e-obliki izdali zbornik povzetkov z naslovom Spodbujanje učinkovitega učenja, ki je dostopen tudi na spletni strani PEF UP (<http://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-002-8.pdf>).

► Naslovna stran zbornika povzetkov strokovne nacionalne konference

Videokonferenco smo izvedli v treh e-učilnicah; dve sta potekali vzporedno dopoldne, tretja pa popoldne.

Prva e-učilnica je bila vsebinsko usmerjena predvsem na naravoslovje in gibanje, povezovali pa sta jo Nataša Dolenc Orbanic in Tadeja Volmut. Vsi prispevki so bili izjemno dobro vsebinsko zasnovani; izpostavljamo pa nekaj primerov prakse. Janja Bačko je predstavila svoj primer pouka v naravi, v katerega vključuje različne učne metode, zlasti didaktične igre. Sodelavke Središča za naravno učenje Samorog (Maja Mohorič Naglič, Eva Šebjanič, Monika Marinko, Anja Kimovec in Helena Borštnar) so predstavile pouk v naravi, natančneje v gozdu, pri čemer smo iz posnetka prepoznavali, kako se lahko gozd spremeni v učilnico na prostem in kakšne prednosti ponuja učencem za učenje. Izstopajoč je bil tudi primer Andreje Žinko glede učenja plavanja, ki ga izvaja z učenci nižjih razredov.

Druga e-učilnica se je vsebinsko osredotočala predvsem na materni jezik, učenje tujih jezikov, opismenjevanje in umetnost, vodili pa sta jo Barbara Baloh in Eda Birska. Od vseh, sicer dobro predstavljenih, referatov tudi za to sekcijo izpostavljamo nekaj primerov prakse. Lučka Šraml je predstavila svoj proces individualiziranega in ustvarjalnega opismenjevanja, ki je tudi učinkovit, vanj pa vključuje »gospo Črko«, ki učence uči pisati. Primer opismenjevanja je na temelju fonemimske metode, za katero opaža, da je primerna tudi za učence s posebnimi potrebami, podala Marijana Kavčič, medtem ko je Jana Čemas predstavila

primer spodbujanja učenja z igro vlog; kako lahko učilnica postane ordinacija in učenci motivirani igralci vlog. Primer bi lahko povezali tudi z dramatizacijo in prenesli na učenje katerega koli tujega jezika, pa tudi pouka naravoslovja ali kakega drugega učnega predmeta. Kot zanimiv primer spodbujanja učenja tujega jezika navajamo tudi predstavitve Katarine Bučar, ki je pokazala, kako v učenje angleščine vključiti pesem in gibanje, dramatizacijo, igrifikacijo, spletne aplikacije in kulturne elemente angleško govorečih narodov (npr. tradicionalne pesmi, pripravo tipičnih jedi ipd.).

Popoldanska e-učilnica pod vodstvom Tine Štemberger in Barbare Horvat je bila usmerjena splošno na pedagoško-didaktično področje. Že na tem mestu sprejemamo predlog udeležencev iz evalvacije konference, da bi bilo učinkoviteje in za prisotne na konferenci primerneje, če bi to učilnico razdelili na dve podučilnici, saj bi tako omogočili prehajanje udeležencem iz ene v drugo podučilnico in bi konferenco prej zaključili. Kot so sporočili udeleženci, so bili kljub »delu iz naslanjača« predvsem zaradi preštevilnih vsebin ob koncu konference utrujeni. Zanimive primere formativnega spremljanja sta sicer predstavili Mateja Tomažič in Maruša Šegec, medtem ko sta raziskavo o učenju na daljavo s strani študentov predstavili kolegici s Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, Romina Plešec Gasparič in Milena Valenčič Zuljan. Podali sta rezultate odgovorov priložnostnega vzorca študentov, na kaj biti pozoren pri učenju iz posnetka in kaj spodbuja učenje študentov pri tem. Ugotavljata, da so po mnenju študentov najbolj pomembne učne metode, razvidne na posnetku, in najmanj tehnični elementi posnetka.

Ker je v tej sekciji prevladovala splošna tema formativnega spremljanja učenja učencev, ki je bila zajeta tudi v dopoldanskih prispevkih, smo na izhodišču prejetih podatkov iz prakse študentov in učiteljev udeležence konference poprosile, da med potekom predstavitev referatov izpolnijo krajši vprašalnik o formativnem spremljanju učenja učencev v povezavi s preverjanjem in ocenjevanjem. Zanimalo nas je, kako razumejo našete pojme. Na vprašalnik je odgovorilo 45 udeležencev konference. Navedli so, da se jim zdi ustreznejši od pojma formativno spremljanje (38,0 %) pojem spremljanje (62,0 %). Domnevamo, da zato, ker je krajši. Anketiranci tudi menijo, da najbolj spodbuja učenje učencev spremljanje znanja in razvoja učencev (71,0 %), da pa je v naši šoli oz. vzgojno-izobraževalnem sistemu najbolj poudarjeno ocenjevanje (62,0 % odgovorov). 24 % anketiranih bi v naši šolski praksi ukinilo ocenjevanje v 1. razredu in bi v *Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja* pojem preverjanje znanja nadomestilo s pojmom spremljanje, ker menijo, da je v primerjavi s preverjanjem in ocenjevanjem spremljanje za učence najbolj motivacijsko ali koristno, saj, kot so navedli, učenec »dobi uvid v svoj napredek«. Ena od anketiranih je tudi zapisala, da je ocenjevanje zelo obremenjujoče tako za učence kot učitelje, druga pa, da »starši prepogosto dajo poudarek le na ocene in ne na napredek učencev, to pa pogosto otežuje delo učiteljev, ker kviri odnos otrok do šolskega dela«.

Tudi v tej sekciji so predstavitvam sledile pohvale, npr.:

- »Same dobre ideje.«
- »Zelo ustvarjalno. Učence je treba spodbujati k spontanosti, ki vpliva na prost pretok ustvarjalnosti.«

Organizatorke konference smo ob koncu dogodka pripravile e-vprašalnik, namenjen evalvaciji konference.

NEKATERE UGOTOVITVE O KONFERENCI

Večina prispevkov je bila usmerjena v predstavitev konkretnih individualnih praks spodbujanja učenja učencev s strani učiteljev in spoznali smo, da imajo učitelji veliko različnih primerov praks, kako spodbujati učenje pri učencih. Analiza predstavljenih primerov prakse dela pedagoških delavcev glede spodbujanja učinkovitega učenja pri učencih je pokazala, da učitelji zelo poudarjajo povezovanje, in to na različnih nivojih, npr. povezovanje med različnimi predmeti (medpredmetno povezovanje), vrstniki (medvrstniško povezovanje med učenci nižjih in višjih razredov), skupinami učencev na šoli (sodelovalno učenje znotraj enega razreda), prostorov (notranji in zunanji), lahko gre tudi za povezovanje med učenjem, ki vključuje različne zmožnosti in sposobnosti učencev, npr. tudi učence z učnimi težavami. V okviru povezovanja z namenom spodbujanja učenja pri učencih so izpostavili tudi medgeneracijsko povezovanje, npr. med učenci, starši in starimi starši. Kot je komentirala ena od udeleženk: »Medgeneracijsko druženje je vedno zelo dobrodošlo, stari starši zelo radi pridejo v šolo. Na stara leta se velikokrat počutijo nekoristne, pozabljamo pa, da imajo veliko dobrih življenjskih izkušenj, ki jih lahko delijo z nami.« V zvezi z omenjenim medgeneracijskim povezovanjem je bil predstavljen tudi primer povezovanja med različnimi ustanovami, npr. med vrtcem in šolo, šolo in domom starejših občanov ter šolo in univerzo za tretje življenjsko obdobje.

Med pedagoškimi delavci je bil kot eden od pomembnih dejavnikov spodbujanja učenja pri učencih prepoznani tudi prostor, natančneje, povezovanje notranjega učnega prostora z zunanjim. Poudarek na poučevanju v zunanjih prostorih šole je bil zaradi epidemije koronavirusa toliko bolj izstopajoč, predstavljeni primeri učenja na šolskem vrtu, igrišču, v bližnjem gozdu ipd. pa za vse udeležence toliko bolj ilustrativni in aktualni. V tem vsebinskem sklopu je bil predstavljen tudi primer prakse medokolskega povezovanja, natančneje, povezovanja učencev iz vasi in mesta.

V okviru povezovanja bi lahko vključili tudi predstavljene primere povezovanja tradicionalnega pouka s sodobno IKT – primer obrnjenega učenja in poučevanja in uporaba različnih računalniških programov, kot sta Kahoot in Padlet.

Poleg vsega omenjenega izpostavljamo še predstavitev različnih učnih metod s poudarkom na različnih primerih didaktične igre, ki temeljijo na vključevanju različnih čutov, prilagajanju različnim stilom učenja in spodbujanju učenja tudi pri učencih s posebnimi potrebami, npr. na podlagi različnih vizualnih opor (Saša Šimnovec) ali sodelovalnega učenja (Sabina Krajnc Dular).

Končna evalvacija konference na temelju e-vprašalnika je pokazala zadovoljstvo udeleženk z videokonferenco. Na podlagi petstopenjske številčne ocenjevalne lestvice, z

ocenami v razponu od 3 do 5, ni nobena od 66 udeleženk, ki so izpolnile vprašalnik, podala najnižjih ocen, 1 ali 2. Za kakovost predstavitev in možnost razprave na konferenci je povprečna ocena znašala 4,7; glede pomembnosti teme, informacij pred konferenco, organizacije ter izvedbe konference pa je bila povprečna ocena 4,8.

Udeleženke so lahko tudi komentirale ocene. Izpostavile so npr., da:

- učitelji potrebujejo priložnosti, ki so povezane z njihovim delom za izmenjavo izkušenj,
- potrebujejo ideje kolegic in kolegov ter da so dobile veliko novih idej s prakse,
- je v učiteljskem poklicu najbolj pomembno sodelovanje in širjenje dobrih idej in praks ter da so prejele veliko idej,
- je to tema, o kateri bi morali govoriti kontinuirano, da so takšne konference zelo dobrodošle in jih je premalo, saj učitelji tako dobijo nove, sveže ideje, pa tudi energijo za nadaljnje delo, zato bi morale take konference postati obvezna praksa ipd.

So pa udeleženke konference tudi zapisale, da so pogrešale konferenco v živo, ker je v tem primeru boljše vzdušje in izkušnja bolj doživeta. Zapisale so, da so se veselile srečanja v živo, saj bi se tako lahko temeljiteje pogovorile med seboj in si še bolj izmenjale izkušnje. Na drugi strani pa so tudi navedle, da je tudi videokonferenca omogočila razpravo in komentarje, pisno diskusijo v klepetalnici (*chatu*), ki se zdi priročna zlasti za bolj zadržane, in da so same bile najbolj aktivne prav v *chatu*. Kot želje in pričakovanja so izpostavile, da si takih konferenc želijo tudi v prihodnje. Kot so zapisale, je tema učinkovitega učenja učencev cilj njihovega dela. Iz izpolnjenih vprašalnikov pa smo tudi izvedeli, da udeleženkam ustreza čas konference konec avgusta, saj tako pridobijo nove ideje pred začetkom šolskega leta.

SKLEPNE MISLI

Predstavitev projekta lahko sklenemo s komentarjem ene od udeleženk e-konference: »Vesela sem, da sem imela priložnost deliti izkušnje in nove ideje z vami in s svojimi kolegicami. Spoznala sem veliko novih in zanimivih metod in načinov dela, ki jih bom uporabila v praksi.«

Spremembe v praksi so eden glavnih ciljev projekta, zato nam je žal, da se konference niso mogli udeležiti vsi zainteresirani. Kljub temu želimo in upamo, da bodo objavljeni povzetki primerov prakse v knjižni in spletni obliki dosegli prakso in vplivali na njeno postopno spremembo v smeri poudarjanja procesa, to je učenja učencev, in manj rezultatov učenja ali ocenjevanja.

“

Ob besedni zvezi *najboljši učitelj* se spomnim profesorice v srednji šoli, ki je poučevala glasbo. Njen pristop do učencev je bil topel in vedno pozitiven. Iz vsakega učenca je znala »izkopati« njegovo močno področje. Sama prej glasbe nisem nikoli marala, ker nimam posluha. Ona pa nam je dokazala, da je glasba veliko več kot samo petje in igranje na instrument. Vedno je bila nasmejana, sproščena, dobrovoljna in odlično pripravljena na pouk. Pripravljena je bila tudi poslušati naše želje in sledila je našim interesom.

(študentka PEF UL, 19 let)

”